

Avignon

XXXIII

AVIGNON

Avignon jsem předtím navštívil dvakrát, a přece jsem nebyl spokojen. Teď už nejspíš spokojený jsem – napotřetí se mi tam navzdory všem lijákům líbilo. Na první návštěvu, jíž vtiskl trvalou pečeť velmi konkrétní pocit, jen tak nezapomenu. Roku 1870 jsem se po svém prvním, čtyřměsíčním pobytu v Itálii ploužil na sever. V půli ledna jsem totiž nečekaně zjistil, že se musím vrátit do Anglie a zůstat tam až do konce zimy. To zklamání jsem nedokázal přenést přes srdce – dočista mne zdrtilo. Itálie mi tenkrát připadala mnohem lepší než cokoli na světě, a tak jsem se při představě, že budu nucen zvednout se od stolu uprostřed hostiny, už předem viděl, jak do skonání hladovím. O jižní Francii jsem slyšel velkou chválu, nicméně sama o sobě mi byla chabou útěchou. V takovémto rozpoložení jsem tehdy přijel do Avignonu, jímž pod jasným, ostrým zimním

sluncem třásl – doslova cloumal – *mistral*. Ve svém deníku z nedávné doby nacházím zmínku o tom, jak silnou nevoli jsem v lednu 1870 zakoušel. Francie se mi ve srovnání s Itálií zdála *poco simpatica*, řečeno jazykem druhé jmenované země; z důvodů nyní už nepochopitelných jsem pokládal za nutné číst *Le Figaro*, jehož stránky se tenkrát hemžily popisy strašlivého Troppmanna, který povraždil rodinu Kinckových. Troppmann, Kinckovi, *le crime de Pantin*¹⁴⁹ – už sama jména spojená s tou událostí jako by mne zaháněla nazpět. Opustil jsem snad zvukný jih proto, abych se obíral podobnými ubohostmi?

V Avignonu bylo při mém nedávném pobytu velmi chladno. Nefoukal sice *mistral*, ale pršelo, jak už tak v Provinci pršívá, a to mokro hrozně záblo. Zatímco jsem v noci seděl u krbu – poněvadž v přívětivém Avignonu jsem v říjnu musel sedět u krbu –, vybavilo se mi, že před jedenácti lety jsem v tutéž hodinu seděl v témže pokoji u krbu a psal dopis příteli. Nebál jsem se, že před ním budu vypadat jako fanfarón, proto jsem se zapřísahal, že se při nejbližší vhodné příležitosti v budoucnu *ci-devant* papežskému městu pomstím a vezmu to z opačné strany. Řekl bych, že při druhé návštěvě jsem svou přísahu naplnil lépe než při nynější třetí: mířil jsem tehdy do Itálie a pomsta byla samosebou dokonána. Chvátal jsem do Ventimiglie (tamější italská celnice měla stvrdit můj úspěch), a tudíž jsem v Avignonu nestihl ani sám sebe přesvědčit, že je to lepší než číst *Le Figaro*. Chvátal jsem zjevně až příliš na to, aby mne jízda na jih vůbec těšila. Nicméně při této poslední návštěvě jsem byl oné radosti bohužel ušetřen. Avignon pro mne představoval nejjíznější mez, u níž jsem se hodlal obrátit a vydat se zpátky do Anglie. Mezitím jsem však dlouho pobyl v Itálii, což znamenalo hodně.

Měl jsem teď spoustu času na to, abych o všem přemýšlel, jelikož déšť mne prvních čtyřiaadvacet hodin

bezmála držel v domácím vězení. V celé oblasti přšlo už měsíc a lidé začínali poočku sledovat Rhônu, ačkoli voda ještě nikterak vysoko nestoupala. Zatímco se z nebe valila potopa, dalo se vyrazit ven pouze tak, že se odvážlivec plavmo vrhl do proudu a s neskonalým cákáním se probrouzдал ke skromnému muzeu, k němuž jinak lze z hotelu snadno dojít. Uchoval jsem si na něj vzpomínku z první návštěvy; tenkrát mi připadalo spíš jako obrázek než výjev na obrázcích. Shledal jsem, že paměť ho trochu přikrášlila a že není o nic lepší ani horší než většina maloměstských muzeí. Návštěvník v něm najde obvyklou lezavou zatuchlinu, obvyklé zarostlé nádvoří, kde porůznu spočívají neforemné římské trosky, obvyklé rudé dlaždice na podlaze i obvyklá díla chudokrevných malířských škol na stěnách. Zazvonil jsem. Dostavil se *gardien*, který přinášel svazek klíčů a současně si otíral ústa. Postupně mi odemykal dveře, roztahoval závěsy a přitom (k mé nelibosti, jako by exponáty zasluhovaly větší pozornost) se šoural všude za mnou. Jakmile jsem se u nějakého obrazu zastavil, oznámil jeho název hlasem, jenž se rozléhal zasmušilými sály natolik, že autorství u těch matných vyznívalo ostudně a u těch nabubřelých bizarně. Nastávaly rovněž odmlky, kdy jsem roztržitě zíral na kterousi nezřetelnou malbu a zároveň se ozýval jen liják bubnující do střešních oken. Jistou důstojnost avignonskému muzeu propůjčují římské zlomky. Žádnými římskými památkami se město chlubit nemůže; v tomto ohledu bledne vedle obou skvělých sousedů – Arles i Nîmes. V zemi se tu však našlo velké množství drobných pokladů: keramika, sklo, bronzové předměty, dále lampy, nádoby a zlaté i stříbrné ozdoby. Zdejší sklo má obzvláštní půvab – nadmíru jemně modelované nádobky se mnohdy i bezvadně zachovaly. Tyto domácí titěrnosti nás přibližují ke starořímskému

životu; podobají se perlám navlečeným na nitce, která se houpe nad propastí času. Skleněný pohárek, jehož se dotýkaly římské rty, nám prozradí víc než kotel arény. Dvojici malých stříbrných *casseroles* s tepanými držadly v avignonském muzeu řadím mezi nejpůvabnější pozůstatky starověku.

Udělal jsem nicméně chybu, že jsem svůj vpád do této instituce o odstavec výše vydával za jedinou kratochvíli, kterou jsem toho prvního deštivého dne podnikl; vybavuji si totiž, jak jsem strašlivě promoklý navštívil bývalý papežský palác, kam jsem se podle všeho nemohl vypravit jindy než právě v tom bouřlivém nečase. Popravdě vzato vlastně nevím, proč jsem se v dešti šel podívat na papežský palác, když už jsem ho předtím dvakrát viděl a ani napotřetí jsem na něm neshledal nic tak zajímavého, jak by se patřilo – leč faktem zůstává, že moje poslední návštěva se valnou měrou pojí s deštníkem, na který nejednou došlo i v komnatách a chodbách té obrovské rezidence. Už tehdy mi připadala nejponuřejší ze všech historických budov, což se mi potvrdilo, když jsem tam zašel naposledy. Ten kolos je stejně spletitý jako rozlehlý a stejně bezútěšný jako špinavý. Představitivost musí z toho či onoho důvodu vyvinout větší úsilí, než bývá v takových případech obvykle žádoucí, má-li tu stavbu pomyslně zrekonstruovat a zabydlet. Potíž tkví zkrátka v tom, že palác nesmírně utrpěl bezohlednými zásahy. Ba co víc, byl poškozen takovým počtem zásahů, že ačkoli jsem v průvodcích bedlivě pročel výchy hlavních zvěstev, nic z toho mi v hlavě neuvázlo. Ohromná holá masa, dnes zcela bez ozdob i kouzla, přišla o cimbuří a dostala nestydatě moderní okna. Z *rocher des Doms* vyhlíží na Rhône i na torzo mostu svatého Benedikta (končí v půli řeky a tolik si říká o skicu), na protější osamělou věž Filipa Sličného¹⁵⁰ i na zničené hradby

Villeneuve. Navzdory bídnému zevnějšku budí zdáli velkolepý dojem, umocňovaný věží sousedního kostela (byť ho navrchu povážlivě zatěžuje obří moderní socha Panny Marie) spolu s hustou, temnou zelení ještě výše položené zahrady. Tato zahrada vzdáleně a trochu zvráceně připomíná park na římském Pinci. Netuším, zda to způsobuje papežské jméno, jehož stín se nad oběma místy vznáší, a s ním i matná podobnost oněch svatostánek – stoupáte-li k nim po schodech, tváří se jako strážní –, ale při pohledu na promenade des Doms jsem v myšlenkách pokaždé zabloudil na širší a vznešenější prostranství, z něhož poutník hledí na Tiberu a Svatého Petra.

Když stanete před papežským palácem a obzvláště když do něj vstoupíte, s údivem zjistíte, jak nápadně bezvýrazná památka to je. Přitom se tu odehrál drahý kus historie. Velké schizma trvalo od roku 1305 do roku 1370 a v tomto období sedm papežů, vesměs Francouzů, vedlo avignonský dvůr¹⁵¹ v duchu zásad, které si věru nezískaly úctu následných pokolení. Leč historie byla přemalována a skandály té doby se promíchaly s prachem rozpadu i oprav. Budova se už před mnoha lety proměnila v kasárna pro pluky čerstvých odvedenců a v jejich nekonečných prostorách převládají hlavní kasárenské rysy: krajní prázdnota a prazvláštní pach. Nic snad nemohlo vzbuzovat ukrutnější tíseň, než jaká tu odevšad číselá při mé třetí návštěvě. Především dne odtud odjel celý pluk a nazítří ho měl vystřídat další. Zůstal tu nepořádek, jaký provází každý vojenský přesun; pluk, jenž tam směřoval (z Alžírska), čekalo smutné uvítání. Nedbalá posádka všude nechala velikánská okna zotvíraná dokořán, takže vítr s deštěm valícím se do prázdných místností i chodeb způsoboval průvan, který to uvnitř možná provětral, ale nijak zvlášť nezútlulnil. Bylo to poněkud děsivé uvítání. Zbyla tam hrstka

vojáků. V jednom klenutém sále jich několik leželo na bídných kavalcích. V šeru a lezavém vlhku se choulili pod kabáty přitažené až k nosu a zírali na pochmurně holou zeď. Náramně jsem je litoval, i když se snad necítili tak bídně, jak to vypadalo. Nemyslel jsem přitom ani na dávné prostopášnosti, ani na zločiny, ani na nálevkovitě tvarovanou mučírnu (která po generace vyvolávala mrazení v zádech, ačkoli, jak se nyní prokázalo, šlo tuším o středověkou pekárnu), ba ani na věžní *glacière* a hrůzy, jež se tu páchaly za revoluce, nýbrž na vojenské břímě mladé Francie. Vnuká se otázka, jak to mladá Francie vydrží, a nezbývá než věřit, že francouzský bránc je vedle proslulého smyslu pro humor nadán i větší houževnatostí, než mu obecně přisuzují ti, kdo berou v úvahu pouze osvobodivější vlivy místní civilizace. Doufám, že se rekruti sem tam něčím odškodní za takové chvíle, jaké prožívali namoklí venkovští mládenci, které jsem viděl ležet na matracích v ohyzdných kasárnech, aniž by jim cokoli okolo připomínalo, že patří k vůbec nejcivilizovanější kultuře. Jediné dosud patrné stopy někdejší nádhery papežské rezidence představují stěny a stropy dvou malých kaplí, jež Simone Memmi kdysi vymaloval freskami¹⁵², teď už otlučenými a vybledlými takřka k nepoznání. Nabízí se tu bezesporu mimořádně vhodný prostor pro rekonstrukci a předpokládám, že stát se k ní užuž chystá. Zmiňuji se o tom bez povzdychu, jelikož víc té stavbě na zajímavosti ubrat nemůže.